

Almanacka

För Skott-Aret

Efter Vår Frälsares CHRISTI födelse,

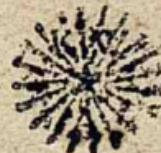
1788.

Till LUNDS Horizont,

Eller 55 grad. 42 min. Pol-högd, och $19\frac{2}{5}\frac{3}{5}$ tider
min. Meridian-skilnad väster om Stockholms
Observatorium.

Efter Kongl. Maj:ts Nådigste
Stadgande, utgifwen
af Dessa Wetenskaps: Academie.

Sol:Görn.
d. 4 Jun.

STOCKHOLM,

Eryct hos JOHAN A. CARLBOHM.

Eemplaret säljes häftadt och skuret för i Skilling.

Din Foder-åmnen för Boskaps-kreatur.

Man bör winlägga sig om mycket och godt Foder, af hvarjehanda slag, att kunna försörja många kreatur.

Då winnas många Kalfvar, många Lam, mycket mjölk, smör, ost, åfven mycket gödsel.

Då kunna åkrar och ångar väl brukas och gödas. Man får då lärnrit såd, mycket spannmål, halm, fodertväxter, rot-frukter m. m. Med ett ord, man får alt hvad man behöfver.

Undtak tillfället gäller den regel: att icke flera Kreatur böra underhållas, än man hinner väl med att försörja.

Det är icke nog att hopstafka tisläckligt förråd af wintersfoder. Man bör åfven vara angelägen om dess goda bestaffenhet, samt att födan kan omväxlas, så att Boskapen icke utspisas med ett och samma hela vinteren igenom.

Ordning med Fodrets utdelande är omingängelig. Besparing deßutom ganska nyttig; att något förråd måtte vara öftright, då vårbruks kommer, och i händelse att nästa års bårgning skulle misslyckas.

Det är utan tvifvel ganska betydande för en hushållare att hafla ymnighet af goda Hö-slag; men kreaturen åtta vid att ständigt få en och samma spis. De älsta ombyte och förändring.

Den som har ringa hö-bord, stäffar sig årsättning genom Halm. Denna borde alltid skäras till hackelse, då spillning förekommes. I vanlig hackelse-kista skäras fyra høg halm af en Karl, som kan utgöra 30 tunnor hackelse, till 3 tums längd för Kor, men något längre för Orrar. Hackelsen kan skäras än af ett än af ett annat slags halm; jämväl af hö och halm tilhopa. Den gör väl som genom blötning i vatten eller håldre i En-lag upmijkar hackelsen eller bestänker den samma med fallaka, och förstår att genom goda särprningar eller röror öka mjölkningen.

Angeläget är att känna styrkan, förhållandet och werkan af de åmnen, som nyttjas till Boskapens

pens föda. Man har funnit att 4 lispond halm
åro i styrka knappast swarande emot ett lispond
godt hō, och såsom halm mot hō, förhåller sig
nästan wanligt hō emot Luzern, Fromental och
Albfwergrås.

De fläste Halm-slag åro väl åtbare, men icke
alla lika tjänlige. Urthalmen anses bättre än
Kornhalmen, och denna senare är sundom mera
sundom mindre smaklig för creaturen än råghal-
men. Hwete-halmen är den sämsta. Hafre-hal-
men är nyttigare för hästar än för horuboskap.
Bås och agnar åro så mycket tjänligare till foder;
ty något sådeskorn är merändels uti dem inblan-
dadt. Råg-agnar åro de mest föddande. Korn-
agnar böra i anseende till deras skarpa hullingar
först blötas. Hwete-agnar åro de swagaste. Alle
deße slag blifwa uti särpnningar nyttigast använde.

Löf tjäna att öka och krydda Boskap-fodret, i
synnerhet löfwen af Sålg, Asp, Björk, M och Idun.

Rötwärter åro till Boskapens föda och göd-
ning särdeles tjänlige, hwarfore man aldrig nog
kan önska, att wäre Landthushållare wille skaffa sig
tillräcklige förråd härav. Huru nyttigt om de

från

från fin åkerjord afstångde wiſa tunneland, nytt-
jahe dem endast till Rötwärters odling, använde
deſa i Ladegården; sedan gäddde deſe jordsty-
ken till sāds bärande, och widare på samma sätt
gjorde intagningar af nya åkerstycken. Földerne
af ett sādant hushållningesätt skulle wisserligen
blifwa hōgst fördelaktiga.

Emot lätta frukter åro Roswor, efter vigtien
att råfna, för en fjättedel, och emot de tyngre för
en åttondel; eller det som kommer på ett ut, ett
pund hafre fordrar så mycket som sex pund, och
ett pund Korn så mycket som åtta pund Rosvor.

Fördpåron eller Potater åga dubbel styrka emot
Roswor; och för deſe senare taga åſwen Kålrot-
ter mycket företräde; ty Boskapen åter dem i all-
mänhet ganska gärna och åſwen trifwes särdeles
wäl af kålrötter. De hwita wåxa något större
än de gula. Rötter från 8 till 10 marker kunna
lått winnas.

I England är culturen af Morötter stark.
Urrendatorer nyttja flere tunneland här till årli-
gen, icke för att salja deſe rötter, men till eget
husbehof för Boskap, i synnerhet för hästar.

Här-

Härigenom besparas hafre och hälften af hō. Kreaturens underhåll sliger icke till hälften penningewärde och de blifwa sundare och starkare, än vid vanlig utfodring af hō och hafre. Hor födde härmēd gifwa ymnig, wälsmakelig mjölk. Man bdr. afslära den öfva och nedra delen af Moroten (som gifwas åt Swinkreaturen) och skära det tjocka i tvåne delar.

Våde rötter och blad af Rödbetor, åro en hägärlig föda för Boskapen. På flere utrikes orter planteras Rödbetor till stor myckenhet, och i synnerhet till boskapsfoder. De åro maraktigare, deras gräs gifwer bättre foder och kan oftare afbladas, deras rötter hafwa mindre att besara af ohyra, än Röswor och Mordtter. Rödbeterne skäras i stifwor för boskapen, och blandas med hakelse, draf, sådor, o. d. m.

Bland alla hittils kända åteliga växter åro Jordpåron eller Potater de bördigaste. På wäl brukad lös jord är icke ovanligt att få ifrån 100 till 200 tunnor Potater af ett geometriskt tunneland. Omkring London räknas fördelen ofta till 355 tunnor på tunnelandet. Ingen af våre säs-

des slag förtjänar så mycken uppmärksamhet, så mycken vård och så mycken upmuntran som Potaterne. Ingen ört är så nyttig för människoslägtet. Ingen växt har så mångfaldig huishållsnytta. Att endast tala om kreatur, så kunna alle slag härmēd både föddas och göddas. För mjölk-for åro dese rötter en förräffelig spis. Mjölken ökas härigenom, gifwer mer grädda och bättre smör. Hästar åta dem gärna, sedan de blifvit wande derwid. Oxar göddas dermed på många ställen i Tyskland och England. Kalfvar likaledes med wälling af mjölk och Potater. Får trifwas ganska wäl häraf. Swinens kött blir af dese rötter mer saftigt och läckert; åfwen fjäderboskapen åter dem begärligt. Stjelkar, blad och blommor kunna skäras små som grof hakelse, inläggas i stora kårl, saltas och syras på samma sätt som Gurkål till föda för boskapen, eller oft bindas i knippor och torrkas, då de sedan kokas. Sjelfwa Rötterna kunna åfwen torrkas, och malas till mjölk, hvilket ofbräkneligen tänkar att strö på den hakelse, som gifwes åt kreaturen.

An-

Angående Potaters förvarande.

Detta sker bäst på sådane ställen, der de åro frie för fuktighet, hetta och frost. I goda källare, och under jord funna de länge conserveras. Samt i bodar, fähus och lador, då kärlen hvaruti de läggas, omgivwas med halm, eller løf, måsa, sågspån, med mera dylikt. Stora förråder förvaras uti sand- eller jord-gropar, fodrade innerst med halm, och ytterst med bräder, eller i brist deraf med Gårdsle, hvarmed Potaterne åfven betäckas, och fist med sex qvarters tjock val tillpassad jord. Den som har minighet af dese förråffelige Rödter, kan om hösten torrfa dem i baktugn. De funna sedan sönderstampas eller malas till gröft mjöl, hvarmed nästan alle slags Kreatur funna förmånligen underhållas.
